

8.1 Gode data og effektiv datadeling

4. maj 2016

Aftalens indhold

Bedre deling af data mellem myndigheder, borgere og virksomheder er et centralt element i digitaliseringsstrategien. Gode data og effektiv datadeling er forudsætninger for blandt andet at realisere:

- Nemmere, mere sammenhængende, gennemsigtig og proaktiv selvbetjening (fokusområde 1)
- Mere effektiv sagsbehandling og kontrol (fokusområde 2)
- Mere koordinerede, sammenhængende og effektive velfærdsforløb (fokusområde 3)
- Bedre udnyttelse af offentlige data til at skabe rammer for vækst (fokusområde 4 og 5)
- En effektiv og vækstskabende forsyningssektor (fokusområde 6)

For at understøtte sammenhængende processer og genbrug af data er det nødvendigt, at data skabt hos én myndighed som led i myndighedens opgaver også kan anvendes af andre, hvor det er relevant. For at understøtte dette er der brug for fælles arkitekturrammer og retningslinjer. Strategiens initiativer skal fra starten indtænke behov for tværoffentlig datadeling i deres arkitektur, så de it-løsninger, som de etablerer, kan understøtte sammenhæng på tværs. Det er samtidig hensigten, at de rammer og retningslinjer, der skabes, skal anvendes bredt i projekter i den offentlige sektor. Derfor skal strategiens initiativer dokumentere deres forretnings- og it-arkitektur indenfor fælles rammer.

- Arkitekturen skal udvikles iterativt startende med elementer, som er nødvendige for specifikke initiativer i digitaliseringsstrategien, og kan herefter anvendes bredere i den offentlige sektor.
- Arkitekturen skal være drevet af business cases, så initiativerne bidrager til, at fælles standarder og infrastruktur etableres, hvor det samlet set medfører besparelser eller andre fordele for den offentlige sektor.
- Arkitekturen skal bygge videre på myndighedernes og det fællesoffentlige arkitekturarbejde fra blandt andet OIO og grunddataprogrammet, på erfaringer fra it-markedet og eksisterende it-systemer i det offentlige, herunder standardsystemer, samt på internationale standarder.
- Arkitekturen på tværs af det offentlige skal respektere, at sektorernes aktører og deres it-systemer fortsat skal kunne anvende domænespecifikke sprog, standarder og datamodeller.
- Arkitekturen skal være åben og uafhængig af bestemte teknologier og leverandører og skal understøtte driftssikkerhed i et marked med flere leverandører, blandt andet jf. initiativ 8.2 om robust drift af den fælles infrastruktur.
- Arkitekturen skal tage højde for lovgivning, mål, regler og rammer for informationssikkerhed, blandt andet jf. initiativerne i fokusområde 7 om informationssikkerhed og digitale identiteter og rettighedsstyring.
- Arkitekturen, herunder de fælles standarder, skal fremadrettet vedligeholdes pba. erfaringer og feedback fra projekter, it-leverandører og myndigheder og pba. den teknologiske udvikling.

Initiativet består af tre hovedelementer:

1. Fælles arkitekturstyring
2. Fælles rammer for gode data
3. Fælles rammer for infrastrukturer for datadeling.

Ad 1 Fælles arkitekturstyring

Ansvar for prioritering, udvikling, vedligehold og anvendelse af den fælles arkitektur, standarder og infrastruktur varetages af en styregruppe for data og arkitektur (SDA). Styregruppen skal, med reference til porteføljestyregruppen for den fælles offentlige digitaliseringsstrategi, sikre tværgående koordinering og at initiativerne både anvender og bidrager til den fælles arkitektur. Strategiens initiativer skal derfor i fx analysefasen skitsere deres arkitektur til review i styregruppen, så genbrug af eksisterende arkitekturkomponenter sikres, hvor det er relevant, nye behov for tværgående arkitektur bliver identificeret, og så det sikres, at initiativerne efterlever de eksisterende besluttede arkitekturrammer med henblik på digital sammenhæng på tværs.

Der udarbejdes en skabelon for arkitekturrapporter til arkitektur-review af initiativerne i styregruppen. Inden udgangen af marts 2017 udarbejdes med udgangspunkt i myndighedernes erfaringer med OIO-metoderne en fælles metoderamme med udpegning af de dokumenter, som skal udarbejdes af strategiens initiativer. Fokus skal være på forretningsarkitektur og integrationer til datadeling, samt anvendelse af fælles komponenter og services. Dette vil ikke blot understøtte styregruppens review, men vil også styrke projektgennemførelsen i samspil med it-leverandørerne og øge konkurrencen om de offentlige it-opgaver. It-leverandørerne skal derfor involveres i afklaring af metoderammen.

Styregruppen skal udarbejde en revideret hvidbog om it-arkitektur, der fastlægger de strategiske pejlemærker, mål og principper for udvikling af offentlige it-løsninger og for valg og vedligehold af fælles arkitektur og standarder. Hvidbogen skal være en opdatering i forhold til hvidbogen fra 2003, der modsvarer såvel udviklingen i den offentlige sektors behov og digitale modenhed som den teknologiske udvikling. Hvidbogen skal danne grundlag for den fælles arkitektur, for initiativernes løsningsudvikling og for arkitekturstyregruppens review af initiativer.

For at operationalisere, hvilke krav hvidbogen konkret stiller til initiativer og systemer udarbejdes en referencearkitektur for deling af data og dokumenter, der blandt andet beskriver fælles behovsmønstre og mønstre for teknisk understøttelse, herunder de forskellige roller, der skal afklares i initiativerne. Referencearkitekturen udpeger også eventuelle områder for eksisterende og nye fælles standarder og infrastruktur, som skal lette initiativernes implementering. Referencearkitekturen bliver således en generel ramme og støtte for alle initiativernes egen specifikke arkitektur.

Der udarbejdes et overblik over den fælles arkitektur med vejledning og oversigter samt kataloger over fælles standarder og løsninger, som skal bruges af initiativerne, og som stilles frit til rådighed for andre. For at understøtte et løft af arkitekturkompetencer i initiativerne og bredt i den offentlige sektor skal der skabes rammer for erfaringsdeling og kurser i samarbejde med uddannelses- og kursusudbydere. Overblik og kursustilbud vedligeholdes løbende i strategiperioden.

Ad 2 Fælles rammer for gode data

Styregruppen er ansvarlig for at koordinere arbejdet med at skabe god adgang til de datasæt, som offentlige myndigheder skaber via deres opgaveløsning. Der etableres et fælles overblik over, hvilke data som strategiens initiativer har behov for at tilgå hos hvilke myndigheder, og i hvilke systemer. Overblikket skal konsolidere identificerede behov og udfordringer fra initiativerne. På den baggrund skal styregruppen og dens sekretariat, hvor det er relevant, hjælpe initiativer og myndigheder med data med afklaring af udfordringer i forhold til deling af data og koordinere eventuelle behov på tværs af flere initiativer.

Der udarbejdes en vejledning om god dataforvaltning, som dels skal understøtte myndigheder, som udbyder data, og dels initiativer, som skal bruge dem med hensyn til adgang til og dokumentation af data, datakvalitet, sikkerhed mv. For at understøtte myndighedernes arbejde med at indgå i samarbejder om at genbruge data udvikles standardaftaler for datadeling, der gør det nemt at indgå aftaler for datadeling efter ensartede, fælles vilkår. For at gøre det nemt at forstå data, som skal udstilles og deles, udarbejdes pba. erfaringerne fra OIO-arbejdet, grunddataprogrammet og sektorerne fælles regler for informations- og datamodeller, herunder fælles begrebsdefinition for data, som myndigheder skal anvende, når de udstiller data til deling, et fælles sprog for beskrivelse af datakvalitet, så databrugere kan få information om kvaliteten af data, de henter, samt et fælles sæt egenskaber for data, som sikrer, at data kan bruges med størst mulig værdi. I forlængelse heraf fastlægges retningslinjer for specifikation af snitflader, hvorigennem man tilgår data.

Med henblik på at skabe fælles overblik over offentlige data etableres et samarbejde mellem eksisterende datakataloger og væsentlige tværoffentlige service- og dataudbydere, som fx de fælleskommunale løsninger i KOMBIT-regi, serviceplatformen på sundhedsområdet i SDS-regi og Datafordeleren i SDFE-regi. Der etableres fælles retningslinjer for, hvordan de udbudte services og datasæt på disse infrastrukturer beskrives og kan udstilles i et tværoffentligt datakatalog.

Der etableres fælles informationsstandarder for en række tværgående forretningsobjekter, som anvendes bredt på tværs i det offentlige. Det omfatter fx en opdatering af udvalgte eksisterende OIO-standarder som fx Sag, Dokument, Organisation og Klassifikation såvel som nyudvikling af kandidater som fx Myndighed, Ydelse, Indsats og Tilstand, der identificeres som led i strategi-initiativerne. Disse skal supplere og koordineres med grunddata-standarderne og skal blandt andet bruges i forhold til Digital Post, grunddata, kontaktheregister og tværgående forløb. En række af de eksisterende standarder anvendes allerede af forskellige myndigheder og har behov for vedligeholdelse og modernisering. Det forventes, at dette bliver en central del af initiativet, og det vil kræve en fælles afklaring af rammerne for udvikling, vedligehold og governance af såvel eksisterende som nye standarder.

Ad 3. Fælles rammer for infrastrukturer for datadeling

Der etableres en fælles autoritativ fortegnelse over myndigheder med de overordnede data om myndigheder på topniveau, herunder korrekte navne og identifikatorer under hensyntagen til persondatalovgivningen. Dette skal i første omgang anvendes til entydig dokumentation af, hvilke myndigheder, der ejer, behandler og anvender data, men kan på sigt have flere anvendelser på tværs af det offentlige.

Med henblik på sammenhæng imellem de vigtigste offentlige infrastrukturer for udveksling og deling af dokumenter/meddelelser udarbejdes analyser, som skal afklare muligheder for modernisering af infrastrukturer for udveksling og deling af dokumenter og meddelelser i henhold til referencearkitekturen. Dette omfatter blandt andet Digital Post, sundhedsvæsenet blandt andet MedCom, samt andre udbredte meddelelsesinfrastrukturer.

Med henblik på at gøre det nemmere, mere sikkert og billigere at teste nye offentlige it-systemer, fælles standarder og infrastruktur, gennemføres en foranalyse af behov og muligheder for at etablere bedre rammer for test. Dette omfatter sammenhængende testdata, herunder særligt mulige løsninger for CPR-data, og eventuelt et sammenhængende miljø for test, undervisning og support i forhold til de fællesoffentlige løsninger.

Organisering

Der nedsættes snarest en fællesoffentlig styregruppe for data og arkitektur med relevante offentlige parter og ATP, der med reference til porteføljestyregruppen for den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi har mandat til at koordinere analyser og prioritering af databehov, samt indsatser for deling af data. Styregruppen fastlægger standarder, retningslinjer og metoder til brug for digitaliseringsstrategiens initiativer, og skal som noget af det første træffe beslutning om prioritering og start af aktiviteter for 2016 og 2017. De fastlagte rammer, herunder navnlig hvidbog, referencearkitektur og skabelon for arkitekturreview, skal foreligge i en første version tidsnok til, at de kan anvendes og være styrende for initiativerne. Herefter fortsætter arbejdet med arkitekturprodukterne yderligere i lyset af behov og erfaringer fra initiativerne. De enkelte elementer i den fælles arkitektur udvikles efter nærmere aftale i styregruppen med deltagelse fra de myndigheder, der har de fornødne kompetencer og friholdt kapacitet hertil, samt med involvering af it-leverandører på markedet. Styregruppen sekretariatsbetjenes af Digitaliseringsstyrelsen.

Det bemærkes, at det offentlige som andre sektorer har svært ved at skaffe de fornødne arkitekturkompetencer, og at det vil være en kritisk flaskehals for initiativet. Det kan løbende afklares, om der er behov og mulighed for, at medarbejdere med relevante arkitekturkompetencer fra relevante parter bidrager til et fælles sekretariat.